

Формування музичного інтересу в учнів підліткового віку в процесі вокальної діяльності

Анотація. У статті обґрунтовано поняття «музичний інтерес», проаналізовано психолого-педагогічну літературу з проблеми формування музичного інтересу в учнів підліткового віку та визначено психолого-педагогічні умови формування музичного інтересу підлітків у процесі вокальної діяльності.

Ключові слова: інтерес, музичний інтерес, учні підліткового віку, процес вокальної діяльності.

Abstract. The article substantiates the concept of "musical interest", analyzes the psychological and pedagogical literature on the problem of forming the musical interest of adolescents and identifies the psychological and pedagogical conditions for the formation of musical interest of adolescents in the process of vocal activity.

Keywords: interest, musical interest, adolescents, the process of vocal activity.

Постановка наукової проблеми. Розвиток інтересу до навчальної діяльності належить до найбільш важливих і актуальних проблем сучасної педагогіки. Саме він є тією рушійною силою, яка допомагає особистості проникнути в суть предмета і самостійно поглибити свої знання. В «Українському педагогічному словнику» інтерес (від лат. interests – має значення, важливо) розглядається як «форма виявлення пізнавальної потреби, яка забезпечує спрямованість особистості на усвідомлення мети діяльності й тим самим сприяє орієнтації, ознайомленню з новими фактами, більш повному і глибокому відображенню дійсності. Суб'єктивно інтерес виявляється в емоційному тоні, якого набуває процес пізнання, в увазі до суб'єкта. Задоволення інтересу викликає нові інтереси, які відповідають більш високому рівню пізнавальної діяльності» [1, с.147].

Інтерес – сприяє вихованню морально-естетичних почуттів, формуванню поглядів, переконань і духовних потреб школяра. Тому серед гострих проблем сучасної шкільної музичної педагогіки проблема формування та розвитку інтересу до музики є, мабуть, однією з найбільш важливих і складних. Адже тільки вчитель може сприяти тому, щоб у школярів виникала потреба у постійному спілкуванні з музикою.

Проблема формування музичного інтересу в процесі вокальної діяльності є досить складною і потребує особливої уваги вчителя музичного мистецтва. Процес формування і розвитку музично-пізнавального інтересу має бути не тільки цілеспрямованим, а й керованим. Його необхідно організовувати з урахуванням різноманітних дидактичних принципів, серед яких важливе місце належить принципам систематичності, послідовності та доступності.

Аналіз сучасних педагогічних досліджень свідчить про те, що проблему формування інтересу в сфері мистецтва вчені розглядають з різних позицій.

Питання формування художніх та художньо-естетичних інтересів висвітлюються в працях Б. Бриліна, О. Дем'янчука, І. Кузави, Л. Косяк, Е. Цибулі; педагогічна сутність поняття “музичний інтерес” найповніше представлена в дослідженнях О. Бурліної, Н. Гришанович, О. Дем'янчука, З. Морозової, С. Никитюка; розвитку естетичного сприймання, смаку, оцінки, ставлення, потреб (В. Бутенко, В. Дряпіка, Т. Завадська, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька); музично-естетичного виховання учнів (Ю. Алієв, Е. Абдуллін, О. Апраксина, Н. Гродзенська, Л. Масол, Л. Хлебнікова, О. Щолокова); розвитку здібностей до музичної діяльності (О. Леонт'єв, В. Медушевський, Є. Назайкинський, С. Науменко, Б. Теплов, П. Якобсон).

Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми формування музичного інтересу в учнів підліткового віку в процесі вокальної діяльності засвідчив таке:

- музичний інтерес учнів завжди відрізняється пізнавальною спрямованістю, проте йому властивий різний ступінь емоційної забарвленості;
- істотним показником у формуванні музичного інтересу є активність підлітка, яка виражається у дії, намаганні наблизитися до об'єкта інтересу, вивчити його;
- музичний інтерес не виникає сам по собі: для його розвитку потрібно використовувати різноманітні стимули, зокрема будувати навчальний процес на високому рівні музичної активності дітей і позитивному емоційному тонусі;

Мета статті полягає у науковому обґрунтуванні особливостей формування музичного інтересу в учнів підліткового віку в процесі вокальної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Музичний інтерес учнів підліткового віку в процесі вокальної діяльності включає такі компоненти: *емоційні реакції* (що забезпечуються сприйманням краси об'єкта, його новизною, привабливістю, переживанням задоволення від діяльності, позитивними взаємовідносинами в колективі), *музично-слухові уявлення*, (розумові дії та операції аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння, зіставлення, які спонукають розмірковувати, обґрунтовувати, доводити свою думку), *вольові зусилля* (котрі включають прагнення, прийняття рішень, увагу до об'єкта), *творчу активність* (розвиває уяву, фантазію, здатність створювати нові музичні образи). Вищеназвані компоненти відіграють важливу роль у процесі осягнення музичних явищ і способах задоволення музичних потреб [4, с. 93].

У підлітковому віці в процесі сприймання музики виникають складні емоції, а саме: інтерес, радість, здивування, гнів, страждання, зневага, депресія, страх тощо. Головним почуттям, викликаним позитивними емоціями від спілкування з творами музичного мистецтва, вважається інтерес. Він стимулює задоволення пізнавальних потреб особистості, спрямованих на самореалізацію в певному виді діяльності. У цьому віці підлітки свідомо визначаються в певному виді музичної діяльності й виявляють самостійність щодо оволодіння музичним інструментом або голосом.

Осмыслити отримані під впливом емоцій музичні враження у процесі сприйняття вокального твору легше, ніж інструментального, оскільки вокальна

музика є мистецтвом синтетичним, у якому поєднується музика і слово. Хоча вокальне мистецтво – вид виконавського мистецтва, який ґрунтується на майстерному володінні співацьким голосом, і головне художнє значення у вокальній музиці має голос, слово допомагає розкрити зміст, осягти музичний твір у цілому. Тому, враховуючи психологічні особливості підліткового віку, який характеризується зацікавленістю до музики, важливо залучати учнів до художньо-образного аналізу музичних творів та розвивати пізнавальний інтерес до вокальної музики.

Для забезпечення стійкого музичного інтересу в учнів підліткового віку до вокальної діяльності необхідно перетворити вокальний процес в яскраву, видовищну форму “живого” музичного мистецтва, враховуючи вікові, психологічні особливості учнів, зосереджуючи увагу на залучення школярів до духовного багатства народу, розвитку ціннісних орієнтацій, формування у них потреби до співу та підвищенні якісного рівня вокального інтонування в процесі роботи над музичним образом [2, с. 231].

У процесі вокальної діяльності немає нічого більш важливішого, ніж сформувати здатність до співтворчості, навчити учнів повноцінно сприймати твори вокального мистецтва. Тим самим вчитель музичного мистецтва закладає основи музичної культури особистості, коли кожний учень виробляє свої способи емпатії, ототожнення, входження в образ.

Основними *психолого-педагогічними умовами* формування музичного інтересу учнів підліткового віку в процесі вокальної діяльності є такими:

- 1) стимулювання емоційно-вольової сфери учнів на основі варіативності організаційних форм і видів вокальної діяльності;
- 2) розширення когнітивних (розумових) можливостей підлітків внаслідок використання творчих завдань;
- 3) посилення творчої активності учнів підліткового віку завдяки ускладненню репертуару та залученню до концертної діяльності.

Таким чином, можна зробити **висновок**, що формування музичного інтересу в учнів підліткового віку в процесі вокальної діяльності буде дієвим тоді, коли вчитель музичного мистецтва враховує індивідуальні та вікові особливості підлітків, створює атмосферу успіху та зацікавленості творами вокального мистецтва, розвиває оціночні судження та вміння аналізувати вокальні твори, організовує самостійний пошук та спонукає до вироблення потреби самостійно поглиблювати свої знання.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 465 с.
2. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика. Київ: Промінь, 2006. 432 с.
3. Новікова Н. В. Формування пізнавального інтересу підлітків на уроках музики засобами мультимедійних технологій: автореф. дис. канд. психол. наук. Київ, 2011. 21 с.
4. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва. Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ: Освіта України, 2008. 284 с.

5. Олексюк О. М. Музична педагогіка. Київ: КНУКіМ, 2006. 188 с.